

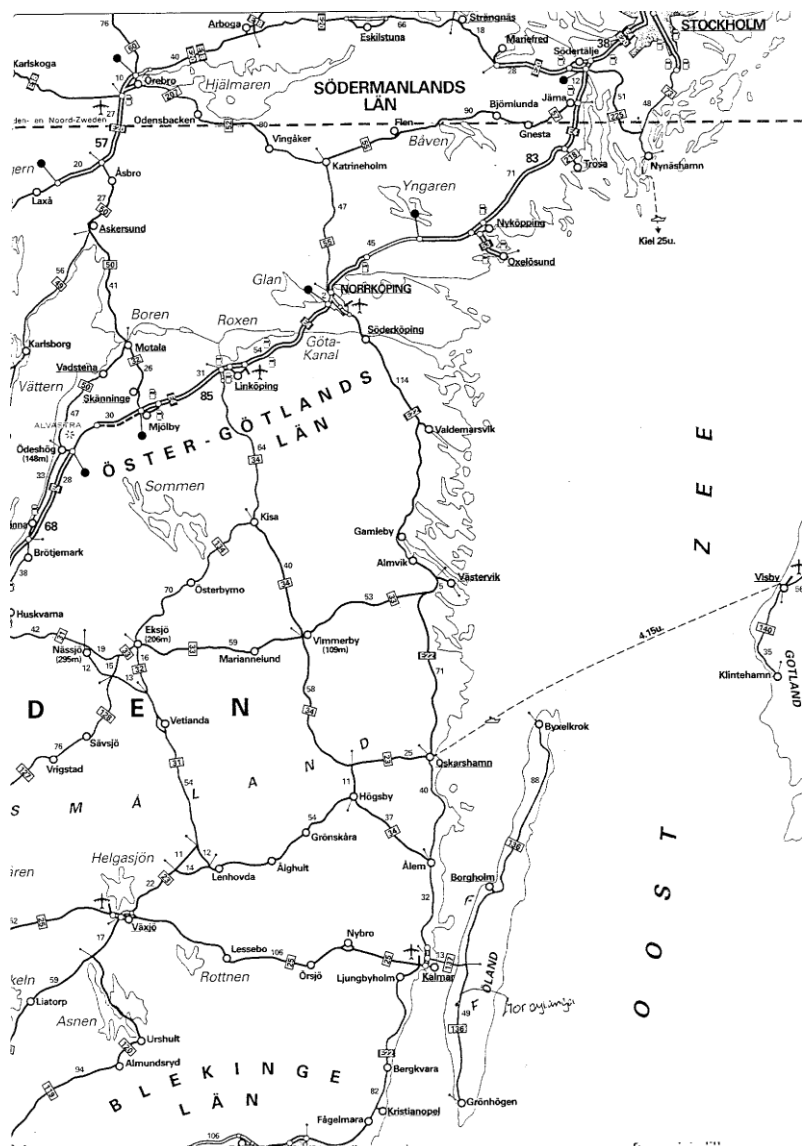
REISDOEL ÖLAND - IV en slot

door Coby en Dick Passchier.

Vrijdag 29 mei 1998, camping 'Eriksöre' Öland.

De caravan zó opgesteld dat één zijraam uitzicht biedt op de Kalmarsund en het andere op een groot aantal bijna uitgebloeide Vlierorchissen.

De Kalmarsund is een 6 à 7 km. breed water tussen het (Zweedse) vasteland en het eiland. Volgens het 'thuisfront' is dit de trekroute bij uitstek van duizenden Rotganzen, Zwarte zee-eenden en Eidereenden.

De Vlierorchis van het andere caravanraam is één van de tientallen soorten die op Öland voorkomen. Het wonderlijke van deze is dat er gele en roze exemplaren zijn die door elkaar groeien waaraan ze de bijnaam Adam en Eva danken.

Het is fris en de straffe wind uit het noorden houdt de temperatuur te laag. We rijden met de auto zuidwaarts tot Resmo en halen de fietsen van de 'Twinny Load'. We willen vandaag tweekeer de Alvaret oversteken, wat voldoende moet zijn voor een eerste kennismaking. De Alvaret is een tientallen kilometers lang gebied dat als één van de meest zuidelijke toendra's in Europa bekend staat. Een landschap dat niet bepaald uitnodigt tot hemelse beschrijvingen. Vlak, bijna kaal, gortdroog en weinig kleur, maar een andere

volgorde mag ook. Langs de pakweg 9 kilometer lange weg loopt een even lange muur van los op elkaar gestapelde stenen om de ergens aan de horizon grazende schapen en koeien niet nog verder te laten dwalen.

De houten trapjes, om de 2 km over de muur aangebracht, zijn de enige onderbrekingen, zitplaatsen en uitkijkpunten. Op de trap overzie je het hele eiland in de breedte met aan weerszijde in de verte de Oostzee.

Toch heeft het z'n eigen bekoring, misschien wel omdat je er zo ver weg kunt kijken en dat komt ons niet helemaal onbekend voor.

Achter het muurtje zoeken we de verrassingen van het gebied. Vlierorchissen in velden tegelijk, maar helaas ook hier op enkele na uitgebloeid. De Aangebrande orchis staat er volop en wel mooi in bloei. Op Öland heet hij 'Krutbrännare' en je vraagt je af hoe dat op z'n Zweeds klinkt. Met een beetje fantasie haal je er best wel iets aangebrands uit.

In de vele lage struikjes met heldergele bloemen herkennen we Zonneroosjes. De kaart van Öland vermeldt dat de Zweden er Solvålde tegen zeggen. In 'Sol' kunnen we best onze 'Zon' terug vinden.

Tapuiten en Grasmussen gedijen hier goed. De eerste gebruiken de muur en de andere de struiken om in te broeden. Van de vele Blauwe kiekendieven die hier moeten voorkomen treffen we maar één mannetje. De Goudplevieren laten zich niet zien, maar wel vangen we van ver weg wat magere geluidjes op.

Even over de helft van de 'oversteek' vinden we massa's orchideeën met de welluidende naam Johannesnycklår. De latijnse naam ervan is *Orchis militaris*, waar wij in het Nederlands 'Soldaatje' van maken. Vreemd is

wel dat ze alleen in de berm langs de weg groeien en niet daarbuiten.

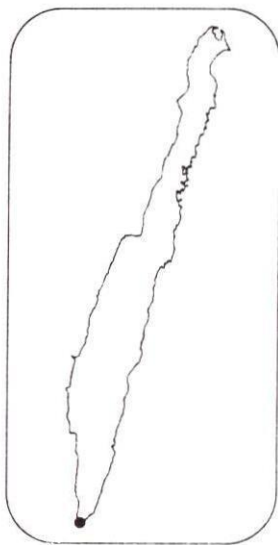
De volgende oversteek terug brengt het totaal op 30 gefietste kilometers, maar niet meer verrassingen.

Coby vindt het gebied zeer eentonig maar maakt geen bezwaar om 's avonds de route met de auto over te doen.

De Goudplevieren laten zich nu veel meer horen en nog steeds niet zien. In twee 'natte' terreintjes stappen groepen Kraanvogels rond. We bekijken ze vanachter de gesloten autoramen. Buiten is het 8 graden!

De auto geparkeerd bij Ottenby en fietsend naar de 'Långe Jan' (vuurtoren door Nederlander gebouwd). (zie figuur 1)
Op een goede vogeldag struikel je over de telescopen. Het

Ölands södra udde -

Zaterdag 30 mei 1998

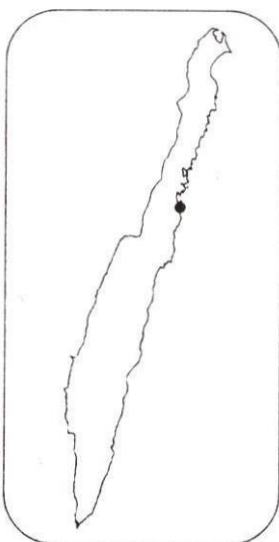
Veel zon en nog steeds koud.

Met de auto naar het zuiden en enkele van de 400 typisch Ölandse molentjes op foto en video vastgelegd voor thuis.

Bij het 'Gettlinge gravfallt' doen we dat ook. Tientallen rechtopstaande stenen geven de plaats aan waar honderden jaren geleden eilandbewoners hun leiders begroeven. Een aantal stenen zijn in de vorm van een schip aangebracht: het vervoermiddel om het vaste land en nog veel meer mee te bereiken.

Bij Degerham liggen steengroeven waar leuke fossielen te vinden zijn. Echter de gave afdrucken zitten in keien van een ton of tien en in de meer handzame stenen zijn ze vaak beschadigd. Toch een paar leuke souvenirs meegenomen. Even onder Degerham kijken we rond in een 'nieuwe' groeve. Het is een gat van gemiddeld 10 meter diep met een doorsnede van 1 kilometer. In de oosthoek is het graafwerk beëindigd en hebben de vogels er bezit van genomen.

In de wand broeden Stormmeeuwen, Holenduiven en Spreeuwen en in het water zien we Middelste zaagbekken. Op de **droge** bodem waggelt een Bontbekplevier voor ons uit die zeker zijn nest te verbergen heeft en het krioelt werkelijk van de jagende Oeverzwaluwen. De enige plekken waar zij kunnen broeden zijn de zandhoppen die naast de groeve liggen. Ander zand op Öland is spaarzaam. Boven de oostwand bidt onze eerste, en naar later zal blijken, enige Ölandse Torenvalk.

Zondag 31 mei 1998. Ölands Södra Udde (zuideinde).

is duidelijk géén goede vogeldag. O ja.... er lopen best vogelaars genoeg, maar die blik in hun ogen! Baaldag dus en dit is niet te wijten aan Willem Baal, maar alles aan de nog steeds stevig uit het noorden waaiende wind.

Met de geleende telescoop op redelijke afstand 6 Grauwe franjepoten te zien, veel Bonte strandlopers, Eiders en vogelaars die aan hemelstudie doen.

De oostelijke weg terug biedt de mogelijkheid het 'wadje' voor het eilandje **Gammalsbyören** te overzien. Samen met nog meer dolende vogelaars tellen we 6 Kluten, 20 Bontbekplevieren, 1 Breedbekstrandloper, Middelste zaagbekken, Eiders en Aalscholvers.

Bij Alby steken we de Alvaret over en passeren twee groepen Kraanvogels op minder dan 50 meter.

Maandag 1 juni 1998.

Wandeling naar Beyershamn voert door een bos vol Vinken, Fluiters en Noordse nachtegalen. Langs de Kalmarsund veel riet, Baardmannetjes erin en Visdieven en Dwergsterns erboven.

De Karlevisteen die we passeren is ruim voorzien van runentekens en bevat vast een schitterend verhaal maar de boodschap is aan ons niet besteed.

Kårehamn

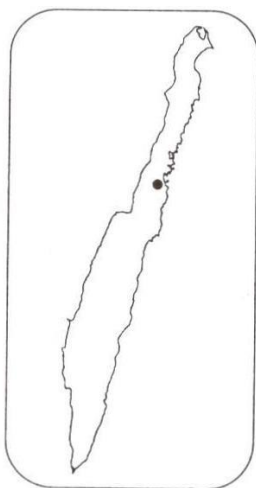
Dinsdag 2 juni 1998.

We zoeken het hogerop. Dat kan op Öland bijna alleen noordwaarts betekenen.

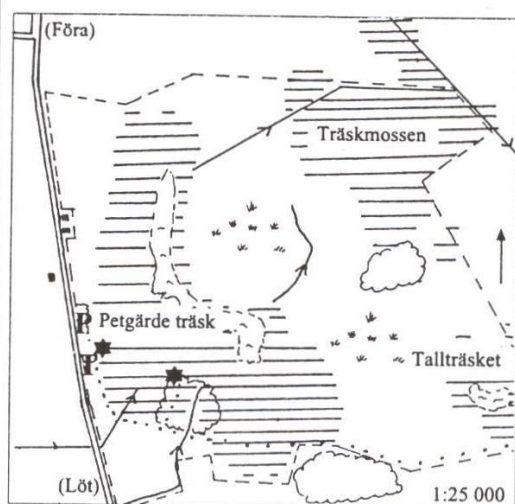
Via een oude monumentale burcht (Gråborg), een openluchtmuseum en o.a. de zes molens op rij van Lerkaka belanden we bij **Kårehamn** (zie figuur 2) aan de oostkust van het eiland en planten we de caravan op een parkeerplaats voor strandgangers.

We doen alle moeite om de tafel en stoelen niet boven op Keverorchissen, Vlierorchissen en Johannesnycklår-orchissen te zetten en genieten van het uitzicht over zee en alweer een stukje Alvaret.

Vanaf deze plek zien we een vissersbootje de haven binnenvaren. Met een korte fietstocht en voor omgerekend 5 gulden worden we eigenaar van een flinke gul (jonge kabeljauw) die de volgende dag **niet** heeft gehaald

Petgärde träsken

Woensdag 3 juni 1998.

Regen en lezen tot in de middag. Dan klaart het op en bezoeken we het **Petgärde träsken**, een waterrijk gebied halverwege de oost- en westkust. (Zie figuur 3) We verbazen ons allang niet meer over de voortreffelijke voorzieningen en turen van een 8 meter hoge toren over het natuurreservaat.

Er broeden 2 paar Roodhalsfuten en we zien verder o.a. 1 paartje Zomertaling en wat Krakeenden.

Terug bij de caravan verkennen we ook hier de omgeving. In deze kleine Alvaret zijn wat vochtige plaatsen met houtopslag waaruit de Roodmussen zich voor het eerst goed laten horen. Öland moet ervan wemelen, maar tot dusver hebben we daar niets van gemerkt. Verder vinden we er nog méér (reeds bekende) orchissen dan gras.

Donderdag 4 juni 1998.

We rijden verder noordwaarts. De reisgids meldt van het plaatsje Föra waarvan de kerktoeren ooit als vesting gediend

heeft. Het is 'm inderdaad aan te zien. Robuust met weinig en bovendien kleine vensters zal hem vroeger bijna onneembaar gemaakt hebben. In de gids lezen we voorts dat deze eigenschappen vele eeuwen lang zéér noodzakelijk waren.

Bij het plaatsje Sodvik een lange wandeling gemaakt met als hoogtepunt 18 Kraanvogels en 1 Zeearend.

Het derde doel is Lila Horn Lövägar om zijn botanische kwaliteiten en...de Withalsvliegenvanger. We lopen door een aantal 'roze' weiden vol Muggenorchissen met daartussen veel Wilde Wijt. Wat een kleurencombinatie! In het beboste deel vinden we Keverorchis en Eenbes. Het is hier dat we voor het eerst het trage liedje van de Withalsvliegenvanger horen. Dat heeft hij met de Bonte vliegenvanger en Rietgors gemeen. Het zijn net oude mannetjes die niet op gang kunnen komen (ezelsbrug!) en bij mij rijst het vermoeden dat een aantal niet nader te noemen leden dat van mij ook zullen vinden.

Vrijdag 5 juni 1998.

We fietsen een rondje in korte broek!! vanaf de vrije kampeerplaats aan de westkust en doen er het Hornsjön aan. Dit meer staat ook genoteerd op de vogelaarslijst en terecht.

Vanaf de uitkijktoren zien we bijvoorbeeld 3 jagende Boomvalken, 1 Zeearend, 2 Visarenden en 2 Reuzensterms.

's Avonds genieten we van de ondergaande zon met in de lichtbaan over het water voorbijtrekkende Rotganzen, jagende sterms en een grote groep Eidereenden die met jongen pal voor ons aan land hobbelen.

Zaterdag 6 juni 1998.

De **Vissa Rosse** belooft veel maar biedt weinig. De grote slotruïne van Borgholm zegt ons weinig, maar biedt veel en de duizend jaar oude eiken van het **Halltorphage** even verder aan de kust boezemen oprecht ontzag in.

Dan blijkt ook hoe waardevol het herkennen van vogelgeluiden kan zijn, want ook hier horen we het 'oude mannetje'.

In de verte doemt de brug over de Kalmarsund alweer op. Eenmaal er overheen betekent absoluut het einde van ons bezoek aan het eiland.

Öland en Zweden, bedankt voor jullie gastvrijheid.